

№12- тәжірибелік сабақ: Адам құқықтары саласындағы халықаралық құқық
Жұмыстың мақсаты мен міндеті: Бұл тақырыпты бітіргеннен кейін жахандану және адам құқықтары ұғымдарын танымын жасай алады. Адам құқықтарының дамуы және жайылуы үдерісін түсіндіре алады. Жахандану мен адам құқығы арасындағы байланысты түсіндіре алады. Жаханданудың адам құқықтарының тапталуында ойнаған ролін танымын жасай алады. Бәселестік өлкені түсіндіре алатын мағлұмат пен қабілетке ие.

Техникалық және инструментальдық құралдары: интерактивті такта, проектор сызба – кестелер.

Тәжірибелік сабақ оқыту нәтижелері: студенттер жахандану, жахандық динамиктер, жахандану акторлері, бәселес мемлекет, жахандық нарық, адам құқықтары, негатив құқықтар, позитив құқықтар, адам құқықтарын түзетулері, универсал адам құқықтары декларациясы, ахлақ, құқықтың тапталуы, мемлекет тысындағы акторлер, ТНК, өрлеу, халықаралық сауда, халықаралық қатынастар, халықаралық тәртіп, БҰҰ, үкіметтік емес ұйымдар, мемлекет секілді ұғымдардың мән мағынасын түсініп, жай-жапсарын түсіндіре алады.

Оқытудың әдістері мен түрлері: баяндау, сұрақ–жауап, түсіндіру, кіріспе дәріс, пікір-талас

Адам құқықтары саласындағы халықаралық құқық - жеке тұлғалардың құқықтары мен негізгі бостандықтарын халықаралық қорғауды реттейтін және ұлттық құқық үшін адам құқықтары саласындағы халықаралық стандарттарды білдіретін принциптер мен нормалардың жиынтығы. Адам құқықтары саласындағы халықаралық құқық Халықаралық жария құқықтың саласы болып табылады. Негізі — БҰҰ жүйесінің, сондай-ақ өңірлік ұйымдардың (негізгілері-Еуропа Кеңесінің, Африка одағының және Америка мемлекеттерінің ұйымдарының жүйелерінде) шарттары. Адам құқықтары саласындағы халықаралық құқық босқындар құқығы және халықаралық гуманитарлық құқық сияқты халықаралық құқық салаларымен тығыз байланысты. Бірінші дүниежүзілік соғысқа дейін адам құқықтарының жекелеген мәселелері (негізінен діни азшылықтардың құқықтары) екіжақты және көпжақты шарттарға енгізілді.

Адам құқықтарының жекелеген мәселелеріне арналған бірқатар шарттар Ұлттар Лигасының қатысуымен қабылданды-азшылықтар туралы шарттар, сондай-ақ осы уақытқа дейін қолданыста Құлдық туралы Конвенция және халықаралық еңбек ұйымының (лига жанынан құрылған) бірқатар конвенциялары.

1945 жылы маусымда БҰҰ Жарғысына қол қойылды, оның бірінші мақаласында ұйымның мақсаттарының бірі "адам құқықтарын құрметтеуді ынталандыру мен дамытуда" халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асыру туралы жарияланды. 1948 жылы сәуірде Америка мемлекеттерінің ұйымы американдық Адам құқықтары мен міндеттері туралы Декларацияны қабылдады. 1948 жылғы Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы жеке тұлғаның негізгі құқықтары мен бостандықтарын бекітсе де, орындалуы міндетті халықаралық-құқықтық құжат болып табылмайды. Сонымен қатар, кейбір заңгерлер HDPD ережелерін халықаралық құқықтың әдеттегі нормаларының қайнар көзі ретінде қарастырады. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы БҰҰ Бас Ассамблеясының үшінші сессиясында 1948 жылғы 10 желтоқсандағы 217а (III) (адам құқықтары туралы халықаралық пакт) қарарымен қабылданды. Декларация адамның негізгі құқықтарын анықтайды.

Декларация тек ұсыныс мәртебесіне ие, бірақ оның негізінде шартқа қатысушылар үшін екі міндетті құжат қабылданды: азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пакт және экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пакт. Декларацияның жекелеген ережелері, мысалы, азаптауға және

құлдыққа тыйым салу, императивті норма ретінде міндетті болып табылады; кейбір елдерде Декларация ішінара танылады. Екеуі де пактілер және бірінші факультативті хаттама арқылы MPGPP 1966 жылы қабылданып, 1976 жылы күшіне енді. MPESCP MPPR-ге қарағанда жұмсақ тұжырымдармен сипатталады, атап айтқанда — құқықтарды "прогрессивті іске асыру" принципі. Өлім жазасын шектейтін екінші факультативті хаттама 1989 жылы қабылданды және 1992 жылы күшіне енді факультативті хаттама дейін MPESCP (бірінші хаттамаға ұқсас шағымдарды қарау механизмін құру MPSCP) 2008 жылы қабылданды және 2013 жылы күшіне енді. Пактілер, оларға факультативті хаттамалармен және ВДПВ-мен бірге Адам құқықтары туралы халықаралық Биллді құрайды.

Деңгейлік тапсырмалар:

1-деңгейдің сұрақтары. Халықаралық адам хақтары құқығы бойынша төмендегілердің қайсысы адам хақтарын бұзудан жауапты емес?

2-деңгейдің сұрақтары. Адам құқықтары күні қай күні атап өтіледі?

3-деңгейдің сұрақтары. Жахандану ұғымы қысқаша қандай мағынаны береді?

БӨЖ және ОБӨЖ тапсырмалары:

Адам құқықтарын реттейтін халықаралық актілер мен шарттар.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер:

- 1.Халықаралық қатынастар теориясының тарихы, 2017, Торбьорн Л.
- 2.Векторы внешней политики, 2017, К. Токаев
- 3.Diplomasi, 2015, H. Kissinger.
- 4.Uluslararası İlişkiler ve Dünya siyaseti, 2014, P. R. Viotti, M. V. Kauppi.
- 5.Yumusak guc kavrami ve dis Politika, 2013, N. Anaz.
- 6.Uluslararası ilişkilerde temel kavramlar, 2013, M. Griffiths, T. O'Callaghan,
- 7.C. S. Roach Ұлы конвергенция: Азия,Еуропа және біргеі әлем логикасы, 2017, М. Кишор
- 8.Бітімгер: Сирия түйіні.Дипломаттың жазбалары, 2017, Н. Онжанов
- 9.Avrasya Çıkmazı Yeni büyük oyunu kim kazanacak? 2015, O. Gafarlı
- 10.Weber, Habermas ve Avrupa Devletinin dönüşümü.Anayasal,sosyal ve uluslarüstü demokrasi, 2015, J. P. Cormick
- 11.Rus Dış Politikasında Stratejik, 2014, Halit Mammadov
12. Arap baharı ve Türkiye modeli tartışmaları, 2014, Kireçci M. Diplomaside erdemli güç, 2014, A. Gül
- 13.Нужно ли Казахстану бояться Китая:мифы и фобии двусторонних отношений, 2014, К. Л. Сыроежкин
- 14.Ресейдің сыртқы саясаты (XI ғасырдың соңы XX ғасырдың басы), 2014,
- 15.М. Сапарғалиев Devlet, Sistem ve Kimlik, 2013, İ. Dağı
- 16.Uluslararası terörizm ve devlet sorumluluğu, 2013, U. Kedikli

Қосымша:

- 1.Arı, T. (2006). Uluslararası ilişkiler ve Dış Politika, İstanbul: Alfa Yayınları.
- 2.Aydın, M. (1996). “Uluslararası ilişkilerde Yaklaşım, Teori ve Analiz”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt. 51, Sayı. 1-4, ss.71-114.
- 3.Gönlübol, M. (1993). Uluslararası Politika: ilkeler, Kavramlar, Kurumlar, Ankara: Attila Kitabevi.
- 4.Griffiths, M. (2007). International Relations Theory for the Twenty-First Century: An

Introduction, New York: Routledge.

5.İskit, T. (2007). Diplomasi: Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

6.Pacteau, S., Mougel, F.C. (1993). Uluslararası ilişkiler Tarihi, Çev. G. Üstün, İstanbul: iletişim Yayınlar